

РОБОЧА ПРОГРАМА «ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА»

I. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Заклад вищої освіти	Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Факультет	ННІ природничо-математичних, медико-біологічних наук та інформаційних технологій
Кафедра	Географії, туризму та спорту
Мова навчання	українська
Розробники	кандидат географічних наук Шовкун Т.М, кандидат педагогічних наук, доц. Філоненко О.С., кандидат психологічних наук, доц. Щотка О.П.
Освітня програма	ОПП «Середня освіта (Географія)» другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія)
Затверджено	Засіданням кафедри географії, протокол № 1 від 29.08.2023 р.
Обсяг дисципліни	15 кредитів , що відповідають 450 годинам
Статус дисципліни	Практична підготовка, 2023-2024 н. р.

II. ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою проведення педагогічної практики є набуття студентами здатності творчо використовувати в педагогічній діяльності науково-теоретичні знання й практичні навички, набуті в процесі вивчення фахових та психолого-педагогічних дисциплін, окремих методик і спеціальних дисциплін.

Завдання практики: набуття студентами професійних якостей майбутнього фахівця, формування здатності розв'язувати професійні проблеми, здійснювати самоконтроль, самоаналіз та об'єктивну самооцінку своєї педагогічної діяльності, оволодівати на практиці основами управління освітнім процесом.

Згідно з вимогами освітньої програми проходження практики сприяє формуванню таких компетентностей:

ЗК1. Здатність захищати та піклуватися про права, інтереси та потреби людини і громадянина держави й суспільства (громадянська компетентність).

ЗК2. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК3. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).

ЗК4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

ЗК5. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості, аналізувати й оцінювати власні професійні можливості, здібності та співвідносити їх з потребами ринку праці (підприємницька компетентність).

- ФК1.** Здатність застосувати у конкретному спілкуванні знання мови, способи взаємодії з навколишніми й віддаленими людьми та подіями, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями (мовно-комунікативна компетентність).
- ФК2.** Здатність організувати освітній процес з географії у закладах профільної середньої освіти на основі сучасних міжнародних наукових досягнень географії та педагогіки (предметно-методична компетентність).
- ФК3.** Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб організації освітнього процесу з географії у закладах профільної середньої освіти (інформаційно-цифрова компетентність).
- ФК4.** Здатність враховувати вікові та інші індивідуальні особливості учнів закладів профільної середньої освіти при організації освітнього процесу з географії, керувати власними емоційними станами, етичним розвитком і вихованням учнів (психологічна та емоційно-етична компетентності).
- ФК5.** Здатність до рівноправної та особистісно зорієнтованої взаємодії з учасниками освітнього процесу у закладах профільної середньої освіти, колегами та стейхолдерами, виконувати професійні функції, зважаючи на особливі потреби здобувачів освіти (компетентність педагогічного партнерства та інклюзивна компетентність).
- ФК6.** Здатність планувати і реалізовувати освітній процес у закладах профільної середньої освіти у спосіб, сприятливий для здоров'я і безпеки людини з урахуванням екологічного стану довкілля (здоров'язбережувальна компетентність).
- ФК7.** Здатність проектувати осередки навчання, виховання, розвитку учнів, осередки краєзнавчо-туристичної діяльності у закладах профільної середньої освіти, розробляти, освоювати та втілювати педагогічні інновації в практику (проектувальна та інноваційна компетентність).
- ФК8.** Здатність визначити напрямок своєї діяльності у закладах профільної середньої освіти, її конкретні цілі і завдання на кожному етапі освітнього процесу і передбачати кінцевий результат, організувати освітній процес з географії у закладах профільної середньої освіти через залучення здобувачів освіти до певної роботи і співробітництво з ними в досягненні поставленої мети (прогностична та організаційна компетентності).
- ФК9.** Здатність аналізувати та оцінювати ефективність освітнього процесу з географії в закладах профільної середньої освіти, навчальні досягнення здобувачів освіти та власну професійну активність (оцінювально-аналітична та рефлексивна компетентність).
- ФК10.** Здатність планувати та реалізовувати особистісний та професійний саморозвиток учителя географії (здатність до навчання впродовж життя).
- ФК11.** Здатність використовувати закони, теорії, концепції та парадигми сучасної географії та ідеї для дослідження природно-і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.
- ФК12.** Здатність здійснювати моніторинг географічних явищ і процесів, особливостей взаємодії природи й суспільства
- ФК13.** Здатність проводити науковий аналіз та оцінювати причини, особливості та проблеми природокористування, регіонального економічного, соціального та політичного розвитку.
- ФК14.** Здатність використовувати географічні методи й підходи, геоінформаційні технології для розв'язання конкретних науково-прикладних проблем у сфері географії, екології, регіонального розвитку, політики, краєзнавства.
- ФК15.** Здатність розробляти та втілювати інновації у практику наукової, громадської, політичної, краєзнавчої, природоохоронної діяльності.

III. Місце педагогічної практики у структурно-логічній схемі підготовки фахівців

Педагогічна практика як форма практичної підготовки майбутнього вчителя географії є обов'язковим компонентом ОПП і проводиться на другому році підготовки

фахівців у 3 семестрі.

Згідно структурно-логічної схеми ОПП педагогічну практику магістранти проходять після вивчення таких навчальних дисциплін як «Іноземна мова у професійній діяльності», «Філософія освіти», «Соціально-психологічні аспекти освітнього процесу», «Інформаційні та цифрові технології в освіті», «Організація і методика наукових географічних досліджень» «Загальні закономірності та екологічний стан геосфер», «Методика навчання географії у закладах профільної середньої освіти», «Економічна, соціальна та політична географія», «Інноваційна діяльність в освітній галузі» та після проходження краєзнавчо-географічної практики і паралельно з частиною науково-дослідницької практики (з відривом та без відриву від виробництва).

IV. Очікувані результати проходження педагогічної практики:

ПРН1. Уміння інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах на засадах академічної доброчесності.

ПРН2. Уміння розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

ПРН3. Сприйняття та поширення знань через призму національних та загальнолюдських цінностей, толерантності, адаптивність до культурного середовища.

ПРН4. Управління робочими або навчальними процесами, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.

ПРН5. Розв'язання проблем, що необхідно для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур.

ПРН6. Уміння комунікувати, формувати і розвивати мовно-комунікативну компетентність учнів закладів профільної середньої освіти.

ПРН 7. Уміння планувати та організовувати ефективний освітній процес з географії у закладах загальної середньої освіти та прогнозувати його результати, зрозуміло і недвозначно донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ПРН8. Уміння орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності, ефективно використовувати цифрові технології в освітньому процесі закладів профільної середньої освіти та створювати нові електронні (цифрові) освітні ресурси.

ПРН9. Уміння визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів, формувати мотивацію, організовувати пізнавальну діяльність, сприяти формуванню спільноти учнів, усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами, конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, пояснювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі, дотримуватися принципів державної політики у сфері освіти, зокрема принципів освітньої діяльності НУШ.

ПРН10. Уміння суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої в рамках принципу дитиноцентризму та педагогіки партнерства) взаємодії з учасниками освітнього процесу та стейкхолдерами, уміння створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища

ПРН11. Уміння організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології з врахуванням екологічного стану довкілля під час освітнього процесу.

ПРН12. Уміння проектувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів, осередки краєзнавчої діяльності, застосовувати наукові методи пізнання та інновації у професійній діяльності.

ПРН13. Уміння планувати та організовувати освітній процес з географії в закладах профільної середньої освіти та прогнозувати його результати.

ПРН14. Уміння оцінювати та аналізувати результати навчання учнів з географії у закладах профільної середньої освіти, здійснювати моніторинг власної педагогічної та наукової діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби, визначати внесок до професійних знань і практики та/або оцінювання результатів діяльності команд та колективів.

ПРН 15. Уміння визначати умови та ресурси професійного та особистісного розвитку впродовж життя, продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

ПРН 16. Уміння застосовувати базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат конкретних галузей наук про Землю, набуті теоретичні знання для дослідження геосистем на різних рівнях просторової організації.

ПРН17. Уміння використовувати практичні навички для моніторингу природно-і суспільно-територіальних систем.

ПРН18. Уміння аналізувати й оцінювати можливі ризики, соціально-економічні, політичні та геоекологічні наслідки реалізації управлінських рішень.

ПРН19. Уміння застосовувати моделі, методи й дані природничих і суспільних наук, інформаційних технологій при вивченні формування та розвитку об'єктів і процесів у географічній оболонці, при розробленні пропозицій з оптимізації природокористування, краєзнавчої діяльності та забезпечення сталого розвитку регіонів

ПРН20. Уміння втілювати інновації у професійну діяльність та організувати дослідницьку роботу учнівської молоді у сфері наукової, краєзнавчої, природоохоронної, громадської, політичної діяльності.

V. Методи навчання

Консультації керівника бази практики та методиста, вивчення нормативно-правових документів і першоджерел, інтерактивні методи, міжособистісне спілкування, консультування, обговорення проблемних методичних та виробничих ситуацій, самоаналіз власної практичної роботи.

Організація навчально-пізнавальної діяльності з використанням Інтернет-ресурсів (користування інформаційно-пошуковими та інформаційно-довідковими системами), експериментальний метод, методи навчальної дискусії, створення ситуації новизни навчального матеріалу.

VI. Форми поточного та підсумкового контролю

- виконання функцій учителя географії 0–42 балів;
- проведення позакласного заходу з фаху 0–8 балів;
- допомога учителю та класному керівнику 0 -10 балів.
- завдання з психології 0–20 балів;
- завдання з педагогіки 0–20 балів.

VII. Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання

В основу організації діяльності студентів на педагогічній практиці покладена ідея продуктивного застосування набутих практичних вмінь та навичок, коли відбувається самовизначення студента, як майбутнього вчителя та реалізація завдань природничої освіти в навчально-виховному процесі під час власної методичної діяльності.

Кожен студент повинен написати плани-конспекти уроків (згідно з календарно-тематичним плануванням вчителя), підготувати та здати звітну документацію.

Керівник педагогічної практики проводить спостереження за роботою студента в навчальному закладі. Відвідує та аналізує уроки й позакласні заходи, проведенні під час проходження практики. Перевіряє правильність конструювання й написання планів-конспектів уроків студентом.

Оцінка за практику є сумою балів за практичну діяльність, звітну документацію.

Критерії роботи студентів

Форма роботи	Вид роботи	Розподіл балів
Самостійна робота	Проведення залікових занять	0 -30
	Розробка планів конспектів уроків	0-12
	Допомога учителю та класному керівнику	0-10
	Розробка і проведення заходу з фаху	0-8
	Звітні матеріали з проведення виховної роботи	0-7
	Ведення щоденника практики/ індивідуальний звіт	0-6
	Звітні матеріали з проведення профорієнтаційної роботи	0-7
	Дослідження міжособистісних стосунків у групі школярів	0-20
	Разом	1-100

VIII. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Зміст педагогічної практики спрямований на закріплення та поглиблення теоретичних знань, оволодіння практичними вміннями й навичками з фахових дисциплін та формування професійних умінь організації освітнього процесу з географії та готовності магістрів до професійної діяльності.

Зміст практики складають три змістовні модулі: фаховий, педагогічний та психологічний.

Змістовний модуль 1. Виконання функцій учителя географії

Вивчення системи роботи навчального закладу, вчителя географії. Ознайомлення з матеріально-технічною базою закладу, особливостями роботи методоб'єднання, видами планування діяльності учителя та особливостями його підготовки до проведення уроків (підготовка планів-конспектів та відповідних дидактичних матеріалів). Відвідування уроків та позакласних заходів учителів. Вивчення рівня знань, умінь та навичок учнів з предмету (аналіз класного журналу, зошитів учнів, бесіди з учителями-предметниками).

Конструювання планів-конспектів для проведення уроку з географії відповідно до обраного типу уроку та його мети, а також позакласних заходів з предмету; підготовка дидактичних матеріалів, наочних посібників, технічних засобів навчання, презентацій до уроку.

Проведення уроків, індивідуальної та позаурочної роботи з предмета, їх самоаналіз, відвідування уроків практикантів, їх обговорення. Організація самостійної, дослідницької роботи школярів з метою розвитку творчих здібностей, підвищення інтересу учнів до вивчення географії.

Змістовний модуль 2. Психологія

Поглиблення соціально-психологічної компетентності майбутнього вчителя та операціоналізація теоретичних понять. Формування вмінь організації й проведення соціально-психологічного дослідження та використання отриманих даних для оптимізації навчально-виховного процесу. Розвиток спостережливості та інтересу до соціально-психологічних явищ, формування дослідницької позиції вчителя стосовно групи учнів. Поглиблення знань про розмаїття реальних проявів неформальних міжособистісних взаємин у групі, оволодіння технологією проведення соціометричного дослідження, здійснення самооцінки власної компетентності у сфері міжособистісних взаємин.

Розвиток поняття про рефлексію, операціоналізація поняття про стиль педагогічної діяльності або професійний стрес. Розвиток спостережливості, допитливості, наукового

стилю мислення, необхідних студенту для формування адекватної і позитивної професійної самооцінки, вироблення адекватних копінг-стратегій та самопрофілактики негативних наслідків професійного стресу. Виховання ставлення до учня як до суб'єкта навчальної діяльності і міжособистісних відносин, чия думка має велике значення для професійного становлення особистості. Знайомство з ефективними технологіями стрес-менеджменту в педагогічній діяльності та спілкуванні.

Змістовний модуль 3. Педагогіка

Ознайомлення з плануванням та основами методики організації виховної роботи закладу освіти, зі специфікою та напрямками роботи класного керівника у відповідному класі.

Набуття навичок самостійного проведення виховної роботи з учнями з врахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей.

Проведення профорієнтаційної роботи з учнями, виховних заходів у класному колективі, спрямованих на формування всебічно гармонійно розвиненої особистості.

Формування умінь педагогічно правильно будувати свої стосунки з учнями, на основі вивчення з допомогою системи психолого-педагогічних методів їх вікових та індивідуальних особливостей.

Оволодіння уміннями і навичками громадсько-педагогічної роботи, виховання якостей соціально-активної високоморальної особистості педагога.

Ознайомлення з діяльністю дитячих та юнацьких організацій в системі закладу освіти та набуття навичок співпраці з ними.

Програмою практики передбачене виконання таких завдань з педагогіки: ведення щоденника практики, проведення профорієнтаційної роботи, проведення виховної роботи (розробка сценарію виховного заходу та представлення аналізу його проведення).

Формат документації

Щоденник педагогічної практики

Щоденник практики – це робочий документ, у якому відображені всі види діяльності, які здійснює магістрант під час проходження практики, а саме: планування, організація, здійснення та аналіз усіх видів діяльності, які складають зміст педагогічної практики магістранта. У даному документі фіксується вся проведена робота за конкретними датами проходження практики: відвідування й проведення занять, здійснення виховної роботи за напрямками діяльності, індивідуальна, профорієнтаційна робота.

У щоденнику має міститися звіт студента-практиканта – документ, у якому представлено аналіз результатів педагогічної практики, яка проходила в умовах реального освітнього процесу або його дистанційного здійснення залежно від ситуації в країні, відповідному регіоні, місті.

При написанні звіту магістрант має відобразити всі аспекти своєї практичної діяльності та результати її здійснення.

Даний документ пишеться у довільній формі і в узагальненій формі представляє результати педагогічної практики магістрантів та їх бачення ефективності її проходження.

Звіт має відображати де і коли проходила практика, які завдання вирішував практикант у процесі практичної діяльності (які заняття відвідав або провів, з ким спілкувався, які консультації отримав, за якими етапами відбувалося вирішення завдань практики, які заходи проведено, які матеріали інформаційного та презентаційного характеру підготовлено, яким чином відбувалося планування практичної діяльності, прогнозування результатів практики та визначались перспективи індивідуального розвитку студента у практичному вимірі тощо).

У звіті розкривається якими методами, формами організації та знаряддями праці в галузі майбутньої професії оволодів магістрант, яким чином формувалися навички прийняття самостійних рішень у конкретних ситуаціях освітнього процесу, наскільки систематично задовольнявся пізнавальний інтерес студента, виявлялись творчі здібності у вирішенні професійно-орієнтованих завдань. У звіті розкриваються оціночні судження

магістранта щодо доцільності обраних педагогічних дій, їх ефективності та результативності для розвитку особистості в різних ситуаціях здійснення освітнього процесу.

Звіт має характеризувати якість практичної діяльності магістранта і слугувати мірилом його ціннісних орієнтацій як працівника педагогічної сфери. Це документ, який носить підсумковий характер і повинен містити висновки, узагальнення, які стосуються кількості та якості виконаної студентом-практикантом роботи.

Профорієнтаційні матеріали

Профорієнтаційні матеріали – це документи, які спрямовані на привернення уваги учнів старших класів до вишу, де навчається студент-практикант.

Сутність даного завдання полягає у розробці студентом-практикантом доповіді профорієнтаційного спрямування та її презентаційного супроводу, які сприятимуть поширенню інформації про Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, його факультети, навчально-наукові інститути, спеціальності та особливості здійснення освітнього процесу серед учнів закладів середньої освіти, закладів нового типу, художньо-мистецьких освітніх закладів з метою впливу на їх професійне самовизначення.

Для підготовки профорієнтаційної доповіді та презентаційного супроводу магістрант має ознайомитися з інформацією про історію створення та функціонування університету, його традиціями, проаналізувати матеріально-технічну базу, кадровий науково-педагогічний склад, наявність бібліотечного та аудиторного фондів, методичного та комп'ютерного обладнання, усвідомити особливості діяльності існуючих на сьогоднішній момент факультетів та інституту, напрямами професійної підготовки студентів, які там навчаються, характер та специфіку освітніх програм, за якими відбувається підготовка фахівців, розкрити розмаїття студентського життя та широкий вибір дозвіллевих заходів, які відповідають інтересам, потребам студентів та розширюють їх комунікативне поле.

Профорієнтаційний звіт має відрізнятися інформативністю, достовірністю, логічністю подання інформації, яскравістю, містити фото- та відеоматеріали, може супроводжуватися музичним треком.

Творчим завданням для магістранта з профорієнтаційної роботи є написання листа майбутньому абітурієнту, у якому в індивідуально обраній формі він звернеться до нього з метою заохотити до вступу в саме Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя.

Матеріали з виховної роботи

Виховна робота здійснюється студентом-практикантом в умовах реального освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО).

Завданнями виховної роботи студента-практиканта є:

1. Ознайомлення з системою виховної роботи в освітньому закладі.
2. Вивчення особливостей роботи класного керівника ЗЗСО в певному класі.
3. Набуття навичок самостійного проведення виховної роботи з учнями з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей;
4. Проведення виховних заходів у класному колективі, спрямованих на формування всебічно розвиненої особистості.
5. Формування умінь педагогічно правильно будувати свої стосунки з учнями на основі вивчення з допомогою психолого-педагогічних методів та врахування їх вікових та індивідуальних особливостей;
6. Виховання якостей соціально активної високоморальної особистості педагога.

До звітних матеріалів з проведення виховної діяльності в класі відноситься розробка плану-конспекту виховного заходу та самоаналіз ефективності використання даної форми виховної роботи в умовах реального освітнього процесу у ЗЗСО.

У характеристиках виховного заходу має бути відображена його мета, форма проведення, вік учасників, розподіл ролей, обладнання, використана література.

Сценарій виховного заходу розписується без скорочень і пропусків певних етапів його проведення.

У самоаналізі результатів проведення виховного заходу слід відобразити ступінь досягнення поставленої мети, особливості підготовки та проведення заходу, відповідність запитам та інтересам його учасників, їх активність та зацікавленість змістом використаного матеріалу. Самоаналіз проведення виховного заходу має містити роздуми щодо ефективності обраних методів заохочення, підтримки дисципліни, попередження випадків негативних реакцій учасників. Студент-практикант може висловити свої пропозиції щодо удосконалення різних аспектів розробки та проведення заходу такої форми або тематики. Важливо проаналізувати власну роль у підготовці та проведення даного заходу, емоційну комфортність, відчуття задоволення або незадоволення певними аспектами, проблемні моменти та реакцію на їх розв'язання. Особливу увагу слід звернути на те, що заважало успішності проведення виховного заходу для врахування у майбутньому таких недоліків та негараздів.

ІХ. Тематика самостійної діяльності студентів

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1	Ознайомлення з системою організації навчально-виховної роботи в профільній школі та її планування	35
2	Ознайомлення з особливостями роботи методоб'єднання, вчителів географії, класних керівників. Вивчення календарного та поурочного планування	40
3	Робота з науковою та методичною літературою, інтернет ресурсами.	60
4	Відвідування уроків учителів, студентів, що проходять практику у навчальному закладі, їх аналіз.	35
5	Підготовка до проведення навчальних занять з фаху, конструювання планів-конспектів навчальних занять	70
6	Перевірка зошитів, письмових робіт учнів (тести, самостійні завдання контрольні роботи)	40
7	Виготовлення дидактичних засобів навчання до уроків з географії	50
38	Підготовка до проведення заходу з фаху. Проведення тематичного заходу з фаху	60
9	Підготовка до проведення позакласного заходу та виховної роботи	60
Разом		450

Х. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає стажувальна(педагогічна) практика

- підручники та посібники з географії;
- мультимедійне обладнання, комп'ютери;
- шкільні підручники з географії;
- дидактичні матеріали.

XI. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Гущина Н. І., Орлова Т. Г., Кондратова Л. Г. Нова українська школа: організація позаурочної діяльності в початковій школі на засадах партнерської взаємодії учасників освітнього процесу: навч.-метод. посіб. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2021. 160 с.
2. Загальна психологія: Навчальний посібник в 2 т./ за ред. О.П. Щотки. Ніжин: НДУ ім. Гоголя, 2018. Т.1. 298 с.; Т.2. 258 с
3. Криловець М.Г., Назаренко Т.Г. Елементи виховної роботи на уроках географії: навчальний посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 162 с.
4. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти в умовах дистанційного навчання / авторський колектив; за ред. Є. М. Бачинської, О. В. Матушевської. Біла Церква : КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів». 2020. 109 с.
5. Організація практичної підготовки студентів у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя: методично-інформаційні матеріали / укл. : О.Г.Самойленко, О.С.Філоненко. Ніжин : Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2019. 36 с.
6. Положення про організацію освітнього процесу в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя. Затверджено наказом ректора від 03.05.2018 р., № 88. Зі змінами від 19 вересня 2019 р., наказ №171. URL : http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/polozenia_pro_org_osv_process.pdf
7. Положення про практику здобувачів вищої освіти в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя. Наказ № 189 від 31 серпня 2021 р. URL : http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/polozh_practika.pdf
8. Удовиченко І. В. Концептуальні засади змісту навчання географії учнів старшої школи на профільному рівні: [монографія]. К: Педагогічна думка. 2018. 360 с.
9. Стажувальна практика магістрів у старших класах профільної школи: психологічна складова: Навчальний посібник. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2022. 112 с.
10. Шквир О. Л. Методика роботи класного керівника: навчальний посібник. 2-ге видання, перероблене. Хмельницький: ХГПА, 2020. 114 с.

Додаткові

1. Безуглий В.В. , Лисичарова Г.О. «Географія (рівень стандарту)» підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Генеза, 2018. 192 с.
2. Бойко В.М., Брачевський Ю.С., Яценко Б.П. Підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. Ірпінь: Перун, 2018. 256с..
3. Вішнікіна Л.П. Компетентнісне навчання географії в основній школі : монографія. Полтава : ТОВ «АСМІ», 2017. 407 с.
4. Виховні аспекти педагогічної діяльності у сучасній школі : навч.-метод. посіб. / авт.-уклад. : Л.О. Дубровська, В.Л. Дубровський, В.В. Ковнер, О.С. Філоненко; за ред. Є.І. Коваленко – 3-те видання, перер. та доп. Ніжин : НДУ ім. М.Гоголя, 2015. 160 с.
5. Галузяк В.М., Холковська І.Л. Педагогічна діагностика: Курс лекцій. Вінниця, ТОВ Нілан ЛТД, 2015. 155 с.
6. Злобіна О.Г. Соціометрія: дослідження міжособистісних відносин у групі. URL: http://i-soc.com.ua/assets/files/book/zlobina/zlobina_sociometriy.pdf
7. Концепція навчання географії України в основній та старшій школі / за заг. ред. д-ра пед. наук О.М. Топузова та канд. пед. наук О.Ф. Надтоки. К.: ТОВ «КОНВІ ПРИНТ», 2018. 56 с.
8. Криловець М.Г. Практикум з методики навчання географії: навчально-методичний посібник. Київ: Педагогічна думка, 2022. 138 с
9. Ярошук Лілія. Теорія та методика виховання: навч. посібник. Бердянськ, 2019. 400 с.

Інформаційні ресурси

1. Всеосвіта. URL : <https://vseosvita.ua/>
2. Вчитель вчителю, учням та батькам. URL : <http://teacher.at.ua/>
3. Закон України «Про освіту». URL: <http://osvita.ua/legislation/law/2231/>
4. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
5. Методичні рекомендації щодо викладання географії у 2023/2024 навчальному році. URL: https://geographer.com.ua/content/metodychni-rekomendaciyi-shchodo-vykladannya-geografii-u-20232024-navchalnomu-roci#google_vignette
6. Навчальні програми, підручники та навчально-методичні посібники рекомендовані МОН для вивчення географії. URL: <https://docs.google.com/spreadsheets/d/16NyRYEKgeQ4T5BE68Las2gn0q2MPyIWSWx-Vdw-zmA/edit#gid=247820027>
7. На урок. URL : <https://naurok.com.ua/>
8. Освітній портал - все про освіту в Україні. URL : <http://www.osvita.org.ua>

Періодичні видання

1. Журнал «Український географічний журнал»
2. Журнал «Географія та економіка в рідній школі»?